

GERÇEK EFSANELERİN ÖYKÜSÜ

ÇANAKKALE DESTANI

TARİH

İSMAİL BİLGİN

ÇANAKKALE DESTANI
Gerçek Efsanelerin Öyküsü
İsmail Bilgin

TİMAŞ YAYINLARI | 1476
Popüler Tarih Dizisi | 7

EDİTÖR
Adem Koçal

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

13. BASKI
Şubat 2018, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-975-263-393-3

TİMAŞ YAYINLARI
Çağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
facebook.com/timasyayingrubu
twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Çağlayan Basım Yayın A.Ş.
Sarnıç yolu No:7 Gaziemir / İzmir
Tel: (0232) 274 22 15
Sertifika No: 11314

YAYIN HAKLARI
© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 11

ÇANAKKALE MÜDAFAASI NEDİR? / 13

BİRİNCİ BÖLÜM

**ÇANAKKALE MUHAREBELERİNDE MEHMETÇİĞİN
MERHAMETİ / 15**

Güle Güle / 17

Türk Askerinin Cesareti / 18

Yara Saran Türk Askeri / 20

Düşmanın Övdüğü Asker / 20

Almanlardan Daha İyi / 21

Af Dileyen Asker / 22

Onlar Zehirli Gaz Kullanmaz / 22

Göbekli Dobiş / 23

Yaradaki Bir Tutam Ot / 24

Merhametli Asker / 26

İkram / 27

Hastane Gemisi / 28

“Türkler Yamyamdır. Sizi yerler.” / 30

Âlicenap Türkler / 32

Atatürk’ün Anzaklara Seslenişi / 34

Ankaralı Ali Çavuş / 34

Türk Avcıların Merhameti / 35

Mehmetçik Hakkında Uydurma Haberler / 36

İKİNCİ BÖLÜM

GERÇEK BİR EFSANE 57. PİYADE ALAYI / 39

Kuruluş / 41

57. Alay Çanakkale'de / 43

Hüseyin Avni Beyin Müracaatı / 51

Çanakkale'den Sonrası / 53

57. Alay Galiçya'da / 54

57. Alay Sancağı Hakkında / 55

27. Alay / 57

27. Alay Komutanı Yarbay Şefik Bey / 64

27. Alay Komutanı Şefik Bey Kahramanlarını Anlatıyor / 66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇANAKKALE'DE GÖNÜLLÜLER / 67

Kadın Avcı / 69

1332 (1916) Cihadiye Yüzükleri / 73

Mürefte Kadınları / 74

Gönüllü Gençler / 82

Balıkesir Lisesi Keşşafı (İzcileri) / 82

Beş Yüz Boşnak Gönüllü / 86

19 Mayıs 1915 Taarruzu ve Gönüllüler / 87

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANLARDAN BAZILARI / 93

Bigalı Mehmet Çavuş / 95

Mustafa Kemal'in Askerlerine Karşı İlgisi / 99

Mustafa Kemal'den Enver Paşa'ya / 100

Selahattin Adil Paşa / 103

Binbaşı Mahmut Sabri / 107

Binbaşı Halis Bey / 111

Ezineli Yahya Çavuş / 113

Çanakkale'de Türk Uçağı: Ertuğrul / 117

Ramazan Ağa / 121

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇANAKKALE'DE İLGİNÇ OLAYLAR VE KİŞİLER / 123

- Savaş Hileleri / 125
- Dikenli Teller / 128
- Söylentiler / 129
- Ümitler / 131
- Türklerin Savaştaki Dostu: Plevne Ryan / 136
- Düşman Çekiliyor... / 138

ALTINCI BÖLÜM

SAVAŞIN İÇİNDEN UNUTULMAZ ANILAR / 143

- Savaşta Bir Manchesterli / 145
- Siperde Bayram / 147
- Gelibolu'da Sahte Dervişler / 149
- Sokrat İncesu'nun Hatıraları / 150
- Liman Paşa'nın Üzerine Basınca... / 151
- Esat Paşadan Bir Anı / 152
- Çıkarma / 153
- Dedikodu Nasıl Çıkar? / 157
- Atların Boyanması / 158
- Cephane Sıkıntısı / 158
- Balonlar / 161
- Lağım / 163
- "Gazilerimize Hedaya" / 169
- Saya / 169
- Çanakkale'de Savaşan Kardeşler / 170
- Üç Şehit Kardeş / 171
- Batan Pelengiderya'nın Yaşayan Topçusu / 172
- Denizaltıya Karşı Denizaltı / 173
- Anzak Yazısı Nereden Çıktı? / 174
- Türkler, Yaşamın Güzel Yanları / 174
- Halit-Rıza Taaruzu / 175
- Çarpışmayı Nasıl Bekliyorlardı? / 175

Boğazdaki “Dur Yolcu” Şiiri / 177
Gelibolu’nun Son Gazisi: Salim Mutlu / 179
İki Lalenin Hikâyesi / 183
Bir Askerin Siperde İlk Gecesi / 186
Bir Kahramanın Destanı / 190

YEDİNCİ BÖLÜM

RAKAMLARLA ÇANAKKALE MUHAREBELERİ / 193

Rakamlarla Çanakkale / 195
18 Mart 1915 / 198
25 Nisan 1915 / 199
Çanakkale’de Kayıplar / 201
Geri Çekiliyorlar / 203
5. Ordu / 204
SON SÖZ İNSANI TİTRETEN TOPRAKLAR / 207

KAYNAKLAR / 211

ÖNSÖZ

Çanakkale Savaşı, bir dizi yenilgi ve başarısızlıklardan sonra gelen büyük bir zaferdir. Kendisinden her bakımdan üstün düşman karşı Osmanlı Devleti'nin son kalesi İstanbul'un ele geçmemesi için canını diş takarak yaptığı, âdeta küllerinden yeniden doğan bir Anka kuşu gibi var olduğu bir zaferdir. Bu zaferi, ülkenin kaymak tabakası denilen okumuş gençlerini feda ederek kazandık. Bunun eksikliğini de Cumhuriyet'in ilk yıllarında çok hissettik...

* * *

Son yıllarda Çanakkale ile ilgili araştırmalar yapılmakta, kitaplar yazılmakta, filmler çevrilmekte ve belgeseller yapılmaktadır. Bu çalışmalar Çanakkale'yi değişik bakış açılarıyla ele alınmaktadır. Çanakkale, bizim her yönüyle iyi anlamamız gereken bir muharebeler dizisidir. Bunun için Çanakkale konusunda yapılan çalışmaların önemi büyüktür. Geçmişini bilmeyen, kendine güvenmeyen geleceğini sağlıklı kuramaz. Her ümitsiz olduğumuz konuda, yılmaz olduğumuz zamanda dönüp geriye baktığımızda ders alacağımız, destek alacağımız örneklerden biri Çanakkale...

* * *

Bizler savaşta dahi düşmanına dürüst davranmış, merhamet göstermiş, kendi cenaze namazlarını kendi kılmış, tüfek kabzalarında teyemmüm etmiş askerlerin torunlarıyız. *"Ben size*

ölmeyi emrediyorum!” diyerek vatan için ne kadar kararlı olan bir kumandanının, bu emrini yerine getirmek için gözünü bile kırpmadan ölüme koşanların torunlarıyız. Atalarımız, gazilerimiz ve şehitlerimiz görevlerini hakkıyla yaptı. Sıra şimdi, onların toprak olmasıyla hayatını hür bir şekilde yaşayan bizlerde...

* * *

ÇANAKKALE DESTANI / *Gerçek Efsanelerin Öyküsü*, Çanakkale konusunda yazılmış eser sayısını bir tane olsun arttırmak, gazilerimizin ve şehitlerimizin hatıralarını her dem taze tutmak, gelecek nesillere tanıtmak amacıyla yüzlerce çiçek bahçesinden toplanan bir çiçek buketi gibidir. Elbette bu kitabın gazilerimize ve şehitlerimize layık olmadığını biliyorum... Zira onlar bir kitapta onlarca, hatta yüzlerce kitapta anlatılacak gibi değildir. Ancak bu kitap onlar için en küçük bir katkı yapmayı sağlayacaksa, bu konuda bir nebze olsun görevini yerine getirecekse en büyük bahtiyarlardan biri ben olacağım.

İyi okumalar efendim...

İSMAİL BİLGİN

ÇANAKKALE MÜDAFAASI NEDİR?

“Çanakkale Harbi büyük zaferdir!” diyenler, düşüncelerini hemen açıklamazlar. Bence bu savunmanın önemi ne kadar büyüktür?

Çanakkale Müdafası; bir hayat müdafasıdır. Bu müdafanın sonunda ya kanlı bir ölüm yahut şerefli bir yaşamak vardı. Yaşamak ise ancak bu müdafayı kazanmakla mümkün olacaktı. Türkler, Çanakkale’yi yaşamak için müdafaa ettiler.

Çanakkale Müdafası; İstanbul’un müdafasıdır. Payitahtın kapısını müdafaa eden Türkler, dayandıkları ve öldükleri nispette ruhlarındaki İstanbul aşkının, İstanbul hissini büyüklüğünü hissettiler.

Çanakkale Müdafası; bir gençlik müdafasıdır. Zabit, küçük zabit, nefer sıfatıyla orduya iltihak eden binlerce mektepliler fikir ile ahlakın birleştiği her noktada kudretlerinin azametini ispat etmişlerdir.

Çanakkale Müdafası; vücudun fenne mukabelesidir. Karadan, denizden, havadan fennin her türlü vasıtalarıyla hücum eden düşmana karşı Türkler göğüsleriyle mukabele etmişlerdir. Fenne karşı fen, bu harbin en az tatbik edilmiş düsturudur.

Çanakkale Müdafası; inadin inada mukabelesidir. Kaleye hücum edenler için kaleyi almak ne bir zafer ne de kuvvet meselesi idi. Bir inat meselesi idi. Bu inat muharebesinde Türklerin seviyesi galip gelmiştir.

“Çanakkale Müdafaasında bir payitaht kazandık!” diyenlere itiraz etmem. Lakin bu müdafaada kazandığımız maneviyatın birkaç İstanbul’dan büyük olduğuna kanaat ederim.

Çanakkale Müdafaası; milletimiz için büyük bir savlettir. Bu müdafaadan aldığımız izzeti nefis ile daha da canlandırdık.

Çanakkale Müdafaası; tarihimiz için büyük bir şereftir. Bunun sayesinde Türkler Balkan Muharebesinin lekesini silerek âlem nazarında askerlik haysiyetlerini iade etmişlerdir

Çanakkale Müdafaası; milli hayatımız için bir kaynaşmadır. Bu müdafaada halk ile gençler temas etmiş anlaşmış bir olmuştur.

Çanakkale Müdafaası; yapılmış ve kazanılmıştır. Lakin vazife yalnız askerler ve kumandanlar için bitmiştir. Bizim için bitmemiştir. Başlamamıştır bile! Herkes bilsin ki Bahrisefit¹ mezarına kanlarını akıtanlar ölmek için ölmediler. Hep bu tarih hep bu namus ve fazilet tarihi için öldüler. Onların kan borcunu ödemek lazımdır...

Şairler destanlarını yapsınlar, ressamalar levhalarını çizsinler, heykeltıraşlar timsallerini yaratsınlar, muharrirler hikâyelerini yazsınlar, sağ kalanlar da rahmet okusunlar...

9 Şubat 1918

Darülfünun Müderrislerinden İsmail Hakkı²

1 Akdeniz. O zaman Çanakkale Boğazı’na Akdeniz Boğazı ya da Akdeniz Müstahkem Mevkii Komutanlığı da deniyordu.

2 1915’te Çanakkale’de Türk, T.C. Milli Müdafa Vekâleti, Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Riyaseti, Harp Tarihi Dairesi Başkanlığı, Ankara, s. 38.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇANAKKALE MUHAREBELERİNDE MEHMETÇİĞİN MERHAMETİ

“Savaşın sonunda bizler o yarımadadan kahraman Türk milletine duyduğumuz derin takdirle ayrılmışsızdır.”

Eski Anzak Askeri Lord Casey

“Birçok milletlerin askerlerini bir araya getiriniz. Hangilerinin Türk olduklarını size hemen söyleyeyim. Renkleri, elbiseleriyle değil, hareketleri ve tavırlarıyla belli olurlar.”

Helmuth von Moltke
Alman Genel Kurmay Başkanı

Bu bölümde, en kanlı, en şiddetli savaş anlarında dahi Mehmetçiğin nasıl bir merhameti, nasıl bir yufka yüreği olduğu örneklerle anlatılacaktır. Bu örnekler, Mehmetçiği diğer milletlerin askerlerinden ayıran en önemli özelliğinin bir kez daha vurgulanmasından ibarettir.

Türk askerinin yüksek karakteri vardır. Bu karakter onu kahraman ama gerçek kahraman yapmıştır. Birlikte savaşan dost yanında, onun karşısındaki düşman bile Mehmetçiğe hayranlığını belirtmiş ve onu takdir etmiştir. İşte örnekleri...

Güle Güle

Şimdi 1915 yılına gidelim. Mayıs'ın 24'üdür. İtilaf Devletleri ile 8 saatlik bir anlaşma yapılmıştır. Her iki tarafın ölüleri gömülecek, yaralılar toplanacak, silahlar tasnif edilecektir. Bu çalışma, her iki tarafın üstün gayretleri ile yapılır. Ateşkesin bitmesine az bir süre kala, Türk askerleri siperlerine gitmek için hazırlanan Avustralyalı askerlere şöyle derler:

*“Güle güle gidiniz ve güle güle tekrar geliniz.”*³

Bir düşünelim, o atmosferi biz yaşasaydık, düşman askerine acaba ne derdik?

3 Y.l. Barış, Çanakkale Savaşları, 58.

Türk Askerinin Cesareti

Şimdi yine Mehmetçiğe karşı savaşıma bahtiyarlığına kavuşmuş olan ve Çanakkale Savaşlarında teğmen olarak görev yapan daha sonra Avustralya Genel Valisi olan Lord Casey'in anlattıkları şöyle...

“Biz Avustralyalılar, sizleri Gelibolu’da tanıdık ve sevdik... Ben de Çanakkale Savaşları’na teğmen rütbesiyle katılmış idim. O kanlı fakat her iki tarafın da mertçe sürdürdüğü savaşta edindiğim intibaları, hâlâ aynı sıcaklıkla yüreğimde taşıyorum.

Arıburnu Cephesi’nde ydik, siperler arasındaki mesafe 8–10 metre kadardı. Korkunç çarpışmalar oluyordu... Yine cehennemi bir çatışmadan sonra, silah sesleri kesilmişti. Taraflar yavaş yavaş siperlerine çekildiler. Yaralılar ve ölüler ise savaş meydanındaydı...

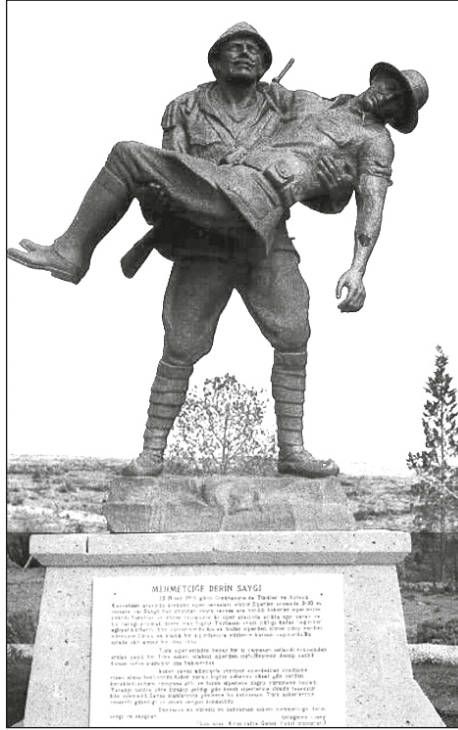
Bizim tarafta feryatlar, inlemeler vardı. İki siper arasında kalmış yaralı bir İngiliz Yüzbaşı açıktaki; “İmdat! Kurtarın beni, yardım edin!” diye bağıyordu. Siperlerden biri bağırdı: “Biriniz gidip yüzbaşıyı alıp getirsin” Askerler birbirlerine; “Git, sen getir... Hayır, sen getir... Ölmek istemiyorum... Zaten yüzbaşı da biraz sonra ölecek. Ne gereği var... Cesareti varsa komutan getirsin.” diyorlardı.

İngiliz komutan ise kızgınlıkla hâlâ bağıyor: “Yüreksiz herifler, çabuk getirin onu. O sizin komutanınız!” diyordu.

Siperlerde bu tür atışmalar devam ettiği bir sırada, karşıımızdaki Türk siperlerinden silahın ucuna takılmış beyaz bir mendil yukarı kaldırılarak sallandı. Her taraf sessizliğe gömülmüştü. Her iki tarafın askerleri silahlarını doğrultmuş, dikkatle mendili takip ediyorlardı. Siperin içinden iri yapılı bir er çıktı. Ucuna mendil bağladığı silahını yere attı. İki kollarını açtı. Sonra kendine güvenen tavırlarıyla yavaş yavaş yaralı yüzbaşıya doğru yürümeye başladı. Karşı tarafla, çevresiyle, hiç kimseye ilgilenmiyor, herkes donup kalmış bu cesur Türk

askerini hayranlıkla seyrediyordu. Şaşkınlıktan kurtulabilen İngiliz askerleri ise ona nişan almaya çalışıyorlardı.

O ise hiçbir şeye aldırmadan yüzbaşının yanına geldi. Nazik ve yumuşak hareketlerle yaralının kıyafetini düzeltilti. Onu yerden kaldırdı. Omuzlayarak yavaş yavaş bizim siperlere doğru yöneldi. Siperimizin hemen önüne yüzbaşıyı yine nazikçe yatırdı. Sonra arkasını döndü. Yine kendinden emin adımlarla siperlerine doğru yürüdü. Hepimiz donmuştuk. Hayrete düşmüştük. Sonradan her iki tarafın siperlerinden alkışlar ve ışıklar yükseldi.”²⁴

Mehmetçiğin bir Anzak subayına yardımını simgeleyen anıt.

4 M. İ. Gençcan, Çanakkale Savalarında Kan Çiçekleri, s. 11–12.

Yara Saran Türk Askeri

Çanakkale Muharebeleri'nde en kanlı çarpışmalara tanık olunmuş, iki taraftan da binlerce genç yaralanmış veya ölmüştür. Savaşın bu acı gelişmeleri bile, güzel insanlık örneklerini engelle-miyordu. Argus gazetesinde 10 Ağustos 1915'te yer alan, "Düşün-celi ve Saygılı Türk" başlıklı bir asker mektubunun sahibi, yara-lanıp tedavi için gittiği Malta'daki hastaneden arkadaşına yazan Avustralyalı Çavuş H. D. Coliyer, şunları anlatıyordu:

"Türklerin aslında iyi kalpli insanlar olduğunu biliyorum. İşte bunu kanıtlayan hatırlayabildiğim üç olay; bir keresinde on iki yaralı aske-rimiz cepheye Türk Kızılay ekibi tarafından bulunur. Esir alınmazlar. Yaraları sarılır. Kendilerine de; "Gelip, sizi alırlar" deyip giderler. Bir başka sefer bir Türk askeri, yaralı ve yürüyemeyen askerimizi bulur. Yaralarını temizleyip sarar. Onu kuytu bir yere yerleştirir. Arkadaş-ları tarafından bulunması gecikebilir endişesiyle de yanına biraz su ile bisküvi bırakır. Yine bir başka Türk, yaralı askerimizin yarasını sarar ve hemen gitmesi gerektiğini aksi takdirde bir Alman subayı gelirse, hem kendisini hem de askerimizi vuracağını söyler."⁵

Kendi komutanı tarafından, düşmana yardım ettiği takdirde vurulacağını bilmesine rağmen düşmanına yardımda bulunabi-len yegâne asker; biliniz ki Mehmetçigimizdir...

Düşmanın Övdüğü Asker

Mehmetçik öyle bir askerdir ki, onu dostun övmesi ayrı, düş-manın övmesi ise apayrı bir güzelliiktir. Karşınızdaki düşman size saygı ve hayranlık duyuyorsa, o asker ancak ve ancak Meh-metçiktir. Bu tanımlamalar okuyucumun hamaset duygularını okşasın diye yazılmamıştır. İşte ispatı...

5 A. M. Tunçoku, Anzakların Kaleminden Mehmetçik, s. 99-100.

Suvla'da düşman askerleri.

Avustralyalı bir subay bakın neler anlatıyor:

“Çanakkale’de bulunduğumuz günlerde, bir gün bizim dini bayramımızdı. O günü neşe içinde geçirmek ve eğlenmek istiyorduk. Ama harp halinde bulunduğumuz için de bunu imkânsız görüyorduk. Son çare olarak, Türklere bir elçi gönderip onlardan bugün olsun ateş açmalarını için söz aldık. Ama hile olup olmayacağı kuşkusu içindeydik. Bununla beraber, eğlencemize devam ederken, bize Türk kumandanından hediyeler gönderildiği haberini alıp, elçiyi kabul ettim. Bize, adına “ayran” dedikleri içecek göndermişti. Türklerin bu hareketi beni son derece duygulandırmıştı.”⁶

Almanlardan Daha İyi

Yeni Zelandalı General Godley, ülkesindeki Albay Chaffley’e yazdığı mektupta savaşın zor ve çetin koşullarında Türklerin çok dürüst ve mert davrandığını yazar:

6 Talha Uğurluel, Çanakkale Savaşları ve Gezi Rehberi, s. 122.

“Türk’ün dürüst bir savaşçı ve bu bakımdan Alman’dan çok daha iyi olduğu gerçektir. Şunu da tereddüt etmeden söyleyebilirim ki, Türk askeri, Alman askerinden daha iyi ve daha cesur bir savaşçıdır. Son zamanlarda kahramanca çarpıştığını kabul etmemek mümkün değildir. O gerçekten müthiş bir düşmandır. Yaralı ve esirlerimize çok iyi davranmıştır. Şu sorunlu ve sıkıntılı günlerde neyse ki bu bile teselli edici bir şey.”

Af Dileyen Asker

Avustralyalı bir albay ise ekim ayı sonunda ülkesine yolladığı mektupta şunları yazar:

“Türkler çok dürüst savaşçılar. Kahramanlık ve cesaretleri ise tartışılmaz. İşkence, zulüm ve domdom kurşunu konusundaki tüm iddialar yalandır. Geçen gün yanlışlıkla atılan bir şarapnel ile Kızılhaç katırlarından birisini öldürdüler. Anında özür dilediler... Daha önce de yaralılarımızla ilgilendiler. Onları kıyıya bırakıp bize haber verdiler. Burada hiçbirimizin Türklere karşı büyük bir düşmanlık beslediğini sanmıyorum.”

Onlar Zehirli Gaz Kullanmaz

Çanakkale Cephesi’nde zehirli gaz kullanıldığına ilişkin haberlerin asılsız olduğu ve endişeye gerek bulunmadığı, Avustralya ve Yeni Zelanda basınında sık sık dile getirilir. Örneğin Otaga Times Gazetesi 1 Kasım 1915 günü şunları yazar:

*“Hastaneye ateş edilmiyor, zehirli gaz kullanılmıyor. Triumph isabet alıp batmaya başlayınca, tekrar ateş edilmiyor. Türk ikili oynanıyor. Bunun aksini iddia edenler Gelibolu’ya değil, Mısır’a kadar gelenlerdir.”*⁸

7 M. Tunçoku, Anzakların Kaleminden Mehmetçik, s. 108.

8 Age.

Üçüncü Kirte Muharebesi sonrasında yaralılar.

Göbekli Dobiş

Olay, 1915 yılında Londra’da basılan “Avustralyalıların I. Dünya Savaşı’ndaki Şanlı Eylemleri” adlı eserde anlatılıyor. Yazarı, Çanakkale Savaşları’na katılan bir subay. Naklettiği öykünün başlığı ise “Göbekli Dobiş” adını taşıyor:

“Birkaç kelime de Avustralyalı askerlerin “Şişko, Dobiş Lamba” adını verdikleri yaşlıca Türk’ten bahsedeyim. Dobiş, Cesaret Tepedeki Türk siperlerinde idi. Kendisine ateş edildiğinde kafasını sipere sokar, sonra ıskaladığımızı anlatmak için bize el işareti yapardı.

Bir sabah, Avustralyalı iki yaralı asker, siperler arasında açıkta yatmaktaydı. Yardım için kendilerine ulaşamadığından kızgın güneşte öylesine yatıyorlardı. O sırada bizden birisi “Hey, bakın, Şişko Lamba görüldü” dedi. Yaşlı adam siperden çıkardığı başıyla, tıpkı Kahireli bir dükkân sahibi gibi eğilip bizlere selâm verdi. Hepimiz donup kal-

muştık. Sanki dilimiz tutulmuştu. Dobiş daha sonra siperden çıktı (ki buna cesaret denirdi hani) bizim yaralılara doğru ilerledi. O an, hani dedikleri gibi, yere iğne atsan duyulacak kadar sessizdi, çıt çıkmıyordu. Onun yaralı arkadaşlarımızın üzerine eğilip su verişini seyrettik. Gözlerimiz hayretten açılmış, bu inanılmaz olayı seyrederken, o yaralıları rahat ettirmeye çalıştı. Daha sonra umursamaz bir şekilde siperine döndü. Hep birlikte bağırıp onu coşkuyla alkışladık.

Hepsi bu kadar değil. Ortalık karışmadan (çatışmalar yeniden başlamadan) Dobiş Lamba tekrar görüldü. İki yaralı askerimizi küçük bir setin üzerinden aşırına dek itekledi. Böylece, onları karanlıkta, kolayca siperlerimize alabilecektik... İşte barbar ve zalim oldukları söylenen Türkler böyle!”

Yaradaki Bir Tutam Ot

Fransızlar, Çanakkale Savaşı'nda çok ağır kayıplar vermişlerdir. Kirte Savaşlarında sağ kolunu kaybeden Fransız subayı bir anısını şöyle anlatmaktadır:

“Biz Fransızlar, Türkler gibi mert bir milletle savaştığımız için övünebiliriz. Şiddetli bir süngü harbinden sonra, savaş sahasını dolaşırken, bir Türk askerinin kendi gömleğini yırtarak, bir Fransız askerinin yarasını sardığını gördüm. Tercümanım vasıtasıyla sordum:

“Niçin öldürmek istediğin askere yardım ediyorsun?”

Mecalsiz Türk askeri şu cevabı verdi:

“Bu asker yaralanınca, cebinden yaşlı bir kadın resmi çıkardı... Herhalde resimdeki annesi olacaktı. Benim ise kimsem yok, o kurtulsun, anasının yanına dönsün istedim.”

Bu asil davranış karşısında gözyaşlarımı tutamadım. Bu sırada emir subayım, Türk askerinin yakasını açtığında, gördüğüm manzara karşısında yanaklarımdan sızan yaşlarımın donduğunu dahi hissettim. Çünkü Türk askerinin göğsünde bizim askerden daha ağır bir süngü yarası vardı ve bu yaraya bir tutam ot tıkamıştı. Az sonra ikisi de öldüler...”¹⁰

“... ve hakkınızı helal edin...”

10 Y. İzzetin Barış, Çanakkale Savaşları, 140–141.

Merhametli Asker

Bir Fransız subayı 18 Mart günü başından geçenleri ise şöyle anlatmaktadır:

“Top başında bekliyordum. Her an bir merminin başıma düşmesi mümkündü. Derken, birden bire müthiş bir patlama oldu. Yere kapaklandım. Sonra dehşetli bir sarsıntıyla havaya fırladım. Kendimi boğazın serin sularında buldum.

Mayına çarpmıştık. Gemimiz batıyordu. Artık hiçbir şey yapılamazdı. Yüzerek kurtulmaktan başka çare yoktu. Sahil yakındı. Fakat sağ bacağımdan yaralanmış olduğumu ve müthiş bir ızdırıp verdiğini hissetmeye başlamıştım. Buna rağmen sahile doğru yüzmeye gayret ettim.

Karaya ayak atmak üzere iken, pantolonum kan içindeydi. Halsiz ve bitkindim... Tam o esnada, tüfeğine süngüsünü takmış bir Türk askerinin bana doğru hızla koşarak geldiğini gördüm.

Güçlkle yüzerek sahile çıkabildim. Kurtulmuştum. Bana doğru gelen askerın süngüsünden nasıl kurtulacaktım?

Bu süngüden kurtulamayacağımı ve biraz sonra göğsüme saplanan süngünün sırtımdan çıkacağını peşinen kabul ettim. Gözümü yumudum ve akıbetimi beklemeye başladım.

Türk askeri yanıma yaklaştı. Yere diz çöktü. Cebinden çıkardığı sargı beziyle yarımı sardı. Sonra da sırtından kaputunu çıkardı, titreyen ıslak vücuduma örttü. Üzerimize yağın mermi yağmuruna rağmen, hiç aldırış etmeden koluma girdi.

Yavaş yavaş geriye doğru yürüdüük.

Türk siperlerine yaklaştık. Beni orada da iyi karşıladılar. Türkler, siperlerinde bana sıcak bir çay ikram ettiler. Kısa bir zaman içinde kendime geldim.”¹¹

11 Vehbi Vakkasoğlu, Bir Destandır Çanakkale, s. 72–73.

İkram

Anzakları savaşa çağırın bir afiş.

Olay Avustralya'da geçer. Debbie Reys adındaki kişi, bir gün dedesinin yıllar önce yaşadığı evi ziyaret eder. Dedesi Elio Cambell ise eski bir Çanakkale gazisidir. Dedesinin evini ziyareti sırasında bazı hatıra eşyaları dikkatini çeker. Bunların içinde, dedesinin hatıralarını kaydettiği yazıları dikkatle okumaya başlar. Dedesi bu çarpışma hatıralarının bir yerinde aralarındaki ateşkeslerden şöyle bahsetmektedir:

“Ateşkes sırasında, Türkler şehitlerini gömüyorlardı. Arkadaşlarımızdan birkaç kişi gönüllü olarak onlara yardım etmek istedi. Bu korkunç görevde dost ve düşman işbirliği yaptılar. İşte bu sırada yapılan karşılıklı konuşmalarda açlığımı hissettiren bir Mehmetçiğe, Avustralyalı kahraman siperine giderek biraz sığır bifteği ve bisküvi verdi, Mehmetçik bu hareket karşısında hislendi, hareketlendi, yüzünde bu hissin ifadesi vardı. Sonunda görev tamamlanmıştı. Her iki tarafın da askerleri siperlerine çekilmiş, bekliyordular. Ölen silah arkadaşlarına son vedaları bitmişti.

Siperlere gitmeden Türk subayı birkaç adım ilerledi ve selâm verdi. Bizim subaylarımız onun selâmını aldılar. Böylece ateşkes sona ermişti. Düşmanlarımızın nezaketlerinde bir yüce ruhluluk, bir soyluluk vardı. Dünyaya şövalyeliğinin kutsal emaneti onlardaydı sanki...

Birkaç hafta sonra Avustralyalı askerler, Türk siperlerine doğru saldırıya geçtiler. Bu saldırıda çok can kaybedildi. Mücadelenin şiddetli bir anında Avustralyalı bir asker ağır şekilde yaralanarak Türk siperleri yakınına düştü. Siperler arasında onu kurtarmak imkânsızdı. Artık yaralı asker acılı bir can çekişmeyle ölümü bekleyecekti. Ama orada, ölümden başka kol gezen şeyler de vardı. Hayat gibi, insanlık gibi, yiğitlik gibi...

Mermi yağmurunun ortasında bir Türk siperden fırlayarak, yaralı askerimizi sırtına aldı ve bizim hatlara doğru taşımaya başladı. Türk, sırtındaki Avustralyalı ile birlikte yaralanmadan siperlerimizin korkuluklarına ulaştı. Sırtındaki arkadaşımızı kıyından aşağıya yavaşça bıraktı.

Sonra bu Türk kendi hatlarına doğru yöneldi. Fakat birçok yerinden yaralanıp yere düşmeden önce ancak üç ya da dört adım atabilmişti. Ve dolayısıyla şehit düştü. Meçhul bir şekilde fakat hiçbir şekilde unutulmayacak bir kahraman olarak şehit oldu.

Yaralı Avustralyalı, aç Türğe sığır bifteği ve bisküvi getiren askerdi. Onun sırtında siperlerimize taşıyan Türk ise onun kumanya verdiği askerdi.¹²

Hastane Gemisi

Avustralyalı Harold Clive Newman anlatıyor:

“30 Haziran günü, arazide, siperlerimizin hemen yakınında sinmiş durumda üç Türk askeri bulunduğunu görmüştüm. Yakınımızda yaralı arkadaşlar vardı. İçlerinden biri durmadan beyaz bir mendil sallıyordu. Diğer iki askerin de ağır yaralı oldukları anlaşılıyordu. Aramızdaki mesafe 25–30 adım kadar ancak vardı. Bir anda verdiğim kararla, karşılaşacağım tehlikeyi göze alıp siperden dışarı fırladım. Olanca gücümü kullanarak, yaralıları taşımaya başlamıştım.

12 Talha Uğurluel, Çanakkale Savaşı ve Gezi Rehberi, s. 126–127.